

МОЛИТИВЕНИ ДОРУЧАК КАО ВЕРСКО-ПОЛИТИЧКА ЧИЊЕНИЦА²

Апстракт

Молитвени доручак је важан политичко-верски догађај. Чињеница да се ради о политичком догађају је општепозната. Али она друга да је и верски није довољно истакнута у српској политичкој и друштвеној науци. То је последица чињенице да је наше друштво секуларизовано и годинама васпитавано да религија одумире и да не може утицати на политику. Молитвени доручак је доказ да то није тако и да религија много делује на политички живот САД. Самим тим много утиче и на остали свет. Зато што је Молитвени доручак значајна спољно-политичка институција.

Кључне речи: молитвени доручак, породица, религија, политика, политикологија религије

*

* *

Национални молитвени доручак на коме се сваке године у главном граду САД Вашингтону окупе бројне званице из читавог света је веома позната чињеница српској широј и научној јавности. Али судећи по ономе што се види из узајамне библиографије Србије која се доста пажљиво води у Народној библиотеци Србије нема радова који овај феномен обрађују на научни начин. Поготово нема радова који Молитвени доручак обрађују као примарно верско-

¹ Факултет политичких наука Универзитета у Београду, уредник часописа „Политикологија религије“; mail: miroљub.jevtic@fpn.bg.ac.rs

² Овај рад рађен је у оквиру пројекта 179008.

политички феномен, што и јесте његова суштина.³ Ако се све ово има виду, јасно је да ће се Молитвени доручак у овом тексту обрађивати са тачке гледишта политикологије религије, као једне од најмлађих из корпуса политичких наука.⁴

У чему је значај Молитвеног доручак као верско-политичке чињенице. Одговор на то питање је веома лак. САД су се својом реалном снагом избориле да могу веома много да утичу на положај држава широм света. А на огроман број држава могу и пресудно да утичу. Случај бивше Југославије, односно, Србије је то посебно пластично показао. Србија је по објективним параметрима у многим сегментима југословенске кризе, била жртва, а испала је кривац, пре свега захваљујући политици САД према њој. Позиција САД према Србији била је једна од најнеочекиванијих чињеница која је Србе јако изненадила. А све то се десило пре свега због интереса, које САД као велика сила имају, али и због лобирања какав је управо Молитвени доручак

Дакле због великог, па у много чему пресудног утицаја САД на светске послове све заинтересоване стране у свету, односно све државе настоје да у САД имају јаке лоби центре на местима где се доносе одлуке. То су пре свега Вашингтон, односно, дистрикт Колумбија где су смештене најважније америчке институције али и Њујорку, као седишту ОУН.

У том смислу Национални молитвени доручак је један од најважнијих канала преко кога се остварује лобирање за појединачне интересе држава или интересних група.⁵ Молитвени доручак је неспорно политичка чињеница, али је она и исто толико и верска, отуда његово име. Колико је Молитвени доручак суштински верска чињеница види се из података о томе ко је његов домаћин. Најчешће се у српској јавности говори да је то доручак који организује председник САД. Са те тачке гледишта свима је јасно колико је важно наћи се на њему и проговорити коју реч са шефом вашингтонске администрације. Али та информација није тачна, организатор доручка није председник САД. Председник САД је само најважнији и обавезни и гарантовани учесник на Националном молитвеном доручку, што му даје превасходни политички значај. А

³ Под кључном речи "Молитвени доручак" нисмо у НБС нашли ниједан текст на српском језику који указује на Молитвени доручак у Вашингтону, који претмет овог рада.

⁴ М.Јевтић, *Political Science and Religion, Политикологија религије*, бр. 1/2007. Волуме 1.

⁵ В. Carson, *One nation: what we can all do to save America's future*, Sentinel 2014. Њујорк, више о томе.

организатор је једна хришћанска протестантска организација која је зове „Дружина“ или „Братство“. Међутим, име по којем је познатија јесте „Породица“⁶. Директни оснивач Породице је досељеник из Норвешке Абрахам Фр(р)ајд (Abraham Vereide).⁷

Дакле, молитвени доручак организује Породица у име чланова америчког конгреса. Молитвени доручак је првобитно био организован под именом „Председнички молитвени доручак“. Првобитно име скупа јасно показује зашто се, веома често, мисли да је то доручак који организује председник САД. Касније је 1970. године име промењено у „Национални молитвени доручак“, а скраћено име му је како смо рекли „Молитвени доручак“.

Молитвени доручак се организује сваког првог четвртка у фебруару месецу и одржава се од 1980. на истом месту - Вашингтон Хилтону. Скупу присуствује око 3500 званица. А од Двајта Ајзенхауера који је био председник од 1953.-1961., сви амерички председници су присуствовали овом догађају. Док је међу званицама било око стотинак страних делегација⁸.

Доручак се организује као групни и низ индивидуалних састанака на којима делегације из иностранства настоје да убеди представнике америчке администрације у оправданост политике за коју се њихове државе или лоби групе боре. При томе, настоје да утичу на америчке функционере да прихвате политику која одговара њиховим домицилним државама. Ово је политичка страна Молитвеног доручка. А нас, у овом случају, интересује испрепетаност религије и политике у овом догађају.

Најважнија информација, у вези са претходним, јесте податак да је окупљање организовала једна организација која се у својој делатности инспирише хришћанством. Овде се види непосредна веза религије и политике⁹. Јер, једна типична верска организација организује као трајну делатност окупљање политичара са циљем остваривања битних политичких циљева. Како се ради о верској организацији, онда је јасно да она има политичке циљеве, односно да своју веру никако не одваја од политике. Напротив, политику сматра средством за остваривање својих циљева Политичко понашање

⁶ J. Sharlet. *The Family : the secret fundamentalism at the heart of American power*, New York: Harper Collins, 2008, више о томе;

⁷ <http://thefellowshipfoundation.org/history.html> ,13.6.2014.

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/National_Prayer_Breakfast , 23.6.2014.

⁹ N.Šturm, *The Serbian Politology of Religion Library, Политикологија религије*, бр.2/2012.

религиозних појединаца и организација није никакав изузетак већ правило америчког политичког живота. О томе је Алексис де Толвил веома детаљно писао: „Американци у својим мислима тако потпуно поистовећују хришћанство и слободу да је скоро немогуће постићи да замисле једно без другог... Видео сам како се Американци удружују како би слали свештенике у нове државе Запада да би и онде основали школе и цркве; боје се да се религија не изгуби у тим шумама и да народ који се тамо рађа неће бити исто тако слободан, као онај из кога је произашао. Сретао сам богате становнике Нове Енглеске који су напуштали завичај да би отишли на обале Мисурија или у прерије Илиноиса, да тамо ударе темеље хришћанству и слободи... Мислите можда да ти људи делају једино имајући у виду загробни живот, али варате се: вечност је само једна од њихових брига. Кад испитујете те мисионаре хришћанске цивилизације, веома ћете се изненадити, што ће вам они често говорити о овоземаљским добрима и што ћете наћи политичаре, где сте веровали да видите само вернике. „Све су америчке републике међусобно солидарне рећи ће вам они”. Кад би западне републике пале у анархију или под јарам деспотизма, и републиканске институције које цветају на обалама Атлантика биле би веома угрожене; у нашем је, дакле, интересу да нове државе буду побожне, да би нам омогућиле да останемо слободни“.¹⁰

Из овог описа Токвиловог јасно се види специфичност везе вере и политике у САД. Он даље вели „Не знам да ли сви Американци верују, јер ко би могао прочитати шта је у дну срца, али сигуран сам да религију сматрају неопходном за опстанак републиканских институција. Такво схватање није својствено само једној класи или странци налазимо га у свим слојевима“.¹¹

Управо ту леже мотиви утемљивача Молитвеног доручка из хришћанске организације „Породица“. За њих је Доручак начин како да се одржи полиички систем САД, али и како да се делује на остатак читавог света. Јер, исто као што се не би могао одржати демократски поредак у Вашингтону, ако би у преријама Илиноја нестало религије, исто тако се не може одржати ни политички поредак САД, ако нема политичких вредности, заснованих на америчком протестантизму, широм планете.

У циљу ширења хришћанских вредности широм САД и планете, Фар(р)ајд је закључио да је то немогуће без политичке подршке и

¹⁰ А. де Толвил, *О демократији у Америци*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, Нови Сад, 2002., 254.

¹¹ *Ibid.*, 253.

зато је основао „Породицу“ 1935. године. Основни циљ организације јесте, да делује на доносиоце политичких одлука. Тако да они, у својим активностима, као инспирацију имају библијске вредности. Фар(р)ајд је, што је веома важно, био убеђени антикомуниста. А време у којем је основао организацију било је обележено деловањем комунистичког Совјетског савеза, који није тајио жељу да читав свет преуреди у скаду са комунистичким идеалаима. Организација је формирана у граду Сиетлу у САД 1935. године. Њено формирање имало је директан политички повод. Фар(р)ајд је као антикомуниста био забринут због ширења комунистичких идеја из Русије и у свакој активности везаној за деловање радника видео је могућност комунистичке инфилтрације. Све је почело, када су се у Сиетлу, у време велике кризе, која је потресала град, већници из градске управе сакупили да процене како да реше кризу. Закључак до кога су дошли био је, да је немогуће само политичком акцијом решити проблем, већ им треба и духовна подршка. После једног одмора који су дали себи, као време за размишљање како де проблем реше, један од њих је дошао на наредни састанак и рекао осталим да га је Бог позвао да се кандидује за градоначелника. Остале колеге су га у томе подржале. После заједничких молитви и политичких активности везаних за класичан изборни процес одабрани од Бога је победио у трци за место градоначелника. Две године касније он је изабран и за гувернера државе Вашингтон у којој се Сиетл налази.¹²

Важна информација уз овај податак, јесте да је човек о коме се ради Артур Ленгли(1900.-1966.) потомак норвешких емиграната¹³, дакле истог је порекла као Фар(р)ајд оснивач организације¹⁴. Предисторија покрета почиње 1935., када је Фар(р)ајд као методистички свештеник организовао месец молитве у Сан Франциску. Оно што је важно за овај текст, јесте само име те акције Молитвени доручак. Важно питање које би свако, ко се за ову појаву занима, поставио јесте зашто се та активност назива баш тако - Молитвени доручак. Одговор на то питање је садржан у чињеници да је Фар(р)ајд иницирајући састанке са политичарима уобичајено те активности обављао у време када су они имали паузу за доручак. Ту се разговарало о разним питањима која су се тичала проблема који су мучили заједницу. Како су ти састанци праћени молитвом, то се усталио назив Молитвени доручак.¹⁵ Од почетка је та активност

¹² <http://sites.radiantwebtools.com/?i=3614&mid=1000&id=76027>, 20..3.2014.

¹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_B._Langlie, 20..3.2014.

¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/The_Fellowship_%28Christian_organization%29, 20..3.2014.

¹⁵ <http://thefellowshipfoundation.org/history.html>, 20.3.2014.

имала све оне одлике које је имао Исус, који је био инспирација Фар(р)ајда. Он је попут Исуса окупљао људе различитог верског порекла, чак и супротних политичких визија, али их је све окупљао, желећи да их уједини у циљу решавања заједничких проблема¹⁶. То је објашњење, откуда оваква форма Молитвеног доручка какав ми видимо данас.

У априлу 1935. године Фар(р)ајд и тадашњи градоначелник Даглас су позвали 19 истакнутих политичара и бизнисмена на молитвени доручак и то је био почетак. У 1937. Години, 209 молитвених доручака је било организовано широм Сиетла. А 1940. 300 људи из читаве државе Вашингтон је присуствовало молитвеном доручку и част новог гувернера, поменутог Ленглија.

Дакле разлог да се Молитвени доручак организује био је потреба да се одређени друштвени проблеми решавају. У овом случају је инспирација за решавање друштвених проблема нађена у искреној вери у Исуса Христа. Основна дилема која би се поводом ове консататације могла поставити јесте откуда нам је став да се радило о искреној вери? Дакле, ми не можемо ући у главе људи и знати да ли је сваки од учесника у молитвеним доручцима заиста био верник. То се односи и на самог Фар(р)ајда. Али у условима секуларане државе, сасвим је логично да они од којих је тражена подршка то јесу. Јер, не постоји никакав правни основ да их неко натера да се религиозно понашају. Дакле, ако бирају да у недељу иду и цркву уместо да се окрећу у кревету, онда то чине зато што желе. Односно вероватно неко не жели, али од страха од већине која то жели иде и он.

На првим састанцима на којима су се иницијатори идеје окупили закључило се на иницијативу Фар(р)ајда, који је како смо рекли био методистички проповеник, да је за решавање друштвених проблема потребна искрена вера у мисију Исуса Христа. Дакле, искрена вера као полазна основа. Али, та искрена вера морала је да буде праћена конкретним акцијама. Значи, радом, али радом инспирисаним Богом. Такав рад је обавезно подразумевао поштење, преданост и саосећање са другим. Како резултат тога дошло је до концентрисаних напора иницијатора и утицаних људи какав је био Ленгли. Његов долазак на место градоначелника а касније гувернера био је резултат тога. Искреном вером и радом успели су да покрену многе ствари и реше бројна друштвена питања.

¹⁶ *Ibid.*

Цела ова прича и објашњење, аутору овога текста је то сасвим јасно, тешко може да прође код секуларизованог и атеизираног читаоца. А таква је огромна већина оних који ће можда прочитати овај текст. Напросто речено, српска и европска научна и лаичка јавност ипрегнута атеизмом, тешко прихвата да било ко, ко делује модерно може да верује у Бога. Јер смо учени да су то бесмислице. Уосталом цео наш систем образовања и мишљења почива на ставовима француских просветитеља од Волтера до Русоа. А они су мислили да је религија последиоца неразвијености, сиромаштава и ниског степена образовања¹⁷. И заиста, као да су ова упозорења била тачна. Развој Европе од времена просветитеља стално је доказивао да су они у праву. Број религиозних се стално смањивао и растао је број атеиста и агностика.

Како је Америка више од Европе грабила у индустријском развоју, подизању степена образовања, високог животног стандарда, просечан Европљанин има представу да се то одражавало и на религиозност, те да није могуће да неко, ко делује софистицирано, говори језике, зна математику, обавља најкомплованије захвате на људском мозгу итд., може веровати у бесмислице, каква је нпр., безгрешено зачеће. А ситуација је управо супротна. Само што већина Европљана то није хтела да види.

Узмимо нпр. Џорџа Буша млађег, председника САД од 2001-2009. Џорџ Буш не само да је религиозан и да верује у такве ствари какве су безгрешено зачеће и васкрснуће, него истиче да разговара са Исусом. Мало се зна да је религиозност била основни покретач спољне политике Џорџа Буша млађег.¹⁸ То се посебно види из његовог става према спољној политици. Палестински политичар Набил Шаат је описао једне преговоре о регулисању кризе на Блиском истоку у којима је учествовао и Џорџ Буш. Набил Шаат је тада био министар иностраних послова Палестине, заједно са њим био је и тадашњи премијер Палестине Абу Мазен. Шаат је у изјави за ББЦ рекао: „Председник Буш је изјавио свима нама: Мене у овој мисији води Бог. Бог би ми рекао: Џорџе иди и потуци те терористе у Авганистану И ја сам то учинио. Онда ми је Бог рекао: Џорџе иди и окончај тиранију у Ираку. И ја сам то учинио. И сада поново осећам да божје речи долазе до мене: Дај Палестинцима државу, дај

¹⁷ Погледаги нпр. P.H.Thiry d'Holbach, *Le christianisme dévoilé ou Examen des principes & des effets de la religion chrétienne*, Париз, 2006.

¹⁸ V. Clark, *Allies for Armagedon, The Rise of Christian Zionism*, Yale University Press, Њу Хавен, Лондон, 2007., 14 и даље

Израелцима сигурност и донеси мир на Блиски исток. И уз божју помоћ ја ћу то учинити”.¹⁹

То је централна тачка, потребна да би се разумела верска суштина тако чистог облика политичког деловања какав је Молитвени доручак. Европа, формирана на идејама буржоаских револуција, чак и кад је, као што су енглески и дански случај, задржавала државну религију, суштински је радила да ова чињеница остане празна љуштура. Зато је могуће да данас Енглеска има државну цркву, каква је Англиканска, да поглавар цркве буде шеф државе краљ, а да ипак од религије у британској политици нема скоро ништа. Та чињеница је чиста форма. Да се одмах разумемо то је форма која има снагу закона и због тога изазова озбиљне политичке последице. Последице у домену организације државе, људских права итд. Али је, ипак, форма. Тако нпр., одређен број бискупа по функцији улази у састав Горњег дома британског парламента. Данас тај број јесте 26. У оквиру њега су архиепископи од Кентерберија и Јорка, бискупи Лондона, Дурхама и Винчестера...²⁰

Озбиљне политичке последице се огледају у томе да краљ има функцију патријарха у СПЦ, парламент расправља о стварима везаним за цркву итд. Све то је, веома често, само форма, али форма која правно обавезује. И управо због чињенице, да је то само форма, европска свест тешко може да схвати да у једном систему који се родио на идејама енглеских исељеника, може да постоји систем где је веза са религијом већа него што је у Енглеској. Стога се у Европи верска суштина Молитвеног доручка тешко схвата. Он се свуда па и у Србији доживљава као класично политичко деловање лишено спиритуалне димензије. А то напросто није тачно.

Како се у једном тексту каже: „Испирисани духом Сиетла, молитвени доручци су се појавили посвуда по САД. 1941. године, Сенат и Представнички дом САД су организовали своје прве молитвене доручкове“.²¹ Дакле, врло јасно се види из ове информације да су најозбиљнији органи САД: Сенат и Представнички дом, као главни политички органи организовали Молитвени доручак. Дакле, самим тим је јасно колики је његов политички значај, кад они који стварају политику највеће светске силе организују такве ствари. Већ сама та чињеница јасно, показује сваком заинтересованом политичку

¹⁹ Цитирано према, BBC. God told me to invade Iraq, Bush tells Palestinian ministers http://www.bbc.co.uk/pressoffice/pressreleases/stories/2005/10_october/06/bush.shtml, 30.4.2014.

²⁰ D. Shell. *The House of Lords*, Manchester University Press, 2007.3. издање, 53

²¹ <http://sites.radiantwebtools.com/?i=3614&mid=1000&id=76027>, 6.6.2014.

важност догађаја. Ником није потребно објашњавати шта значи за САД и целокупну светску политику, шта значи било каква активност ова два главна законодавна тела највеће силе света. Најистакнутији представници Сената и Представничког дома који су организовали ове скупове, прво као мале групе били су сенатор Френк Карлсон из Канзаса, сенатор Макр Хетфилд из Орегона, судија Гордон Пауел, сенатски капелан Ричард Халверсон, генерал Мервил Силвертон и Конрад Хилтон који је организовао први Молитвени доручак²².

Темељи садашњем Молитвеном доручку који се, како рекосмо сада зове Национални молитвени доручак ударени су 1953. године. Тада су две групе конгресмена одлучиле да организују једном годишње скуп на коме би омогућиле тадашњем председнику САД Ајзенхауеру да може једном годишње да присуствује оваквим скуповима. По угледу на тај скуп, почели су да се одржавају молитвени доручци по разим градовима и земљама.

Основна идеја била је да се лидерима који руководе народима покаже да су проблеми које решавају тако тешки да их не могу решити само секуларним активностима, већ да се морају инспирисати Исусом Христом и да им само вера у њега може помоћи да реше проблеме са којима се суочавају²³

Док је био жив Фар(р)ајд је инспирисао активности Породице. После његове смрти група најближих пријатеља је наставили са његовим активностима, али нико од њих није преузео отворену позицију вође. Међу њима су Даг Коу, пословни човек Пол Темпл, адвокат Џим Бел. Њима су се придружили организатори првог Националног молитвеног доручка из 1953.: сенатор Карлсон, судија Пауел, генерал Силвертон и капелан Халверсон²⁴.

Спиритуална димензија Националног молитвеног доручка се види из следећег става: „Са духом Христа у свом центру, навика да се окупљају се тако, проширила у сва нова друштва. Мушкараци и жене из свих социјално-економских слојева су проналазили поверење и наду окупљајући се у малим групама да би се приближили Исусу Христу“.²⁵ О вези са Исусом и како га треба следити на сајту Породице пише следеће: „Који је пример Исус створио за човечанство? Када је био упитан „Шта је божји и рад”, он је одговорио да је рад веровати

²² <http://thefellowshipfoundation.org/history.html>, 6.6.2014.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ <http://sites.radiantwebtools.com/?i=3614&mid=1000&id=76027>, 6.6.2014.

у онога кога је Бог послао²⁶. Да би доказали то чињеницу креатори програма Породице се позивају на Јеванђеље по Јовану (6.29), где стоји управо то .

Надамо се да сада постаје јаснија спиритуална димензија овог политичког скупа, а самим тим и његов значај за политичку праксу и нормално за политикологију религије која теоријски проучава и дефинише све ове појаве важне за политичку науку.

Да би се схватило у чему су религијски корени овог догађаја, нека нам покажу следеће речи: „За време првог молитвеног доручка пре 2000 година, Исус је преломио хлеб са својим ученицима на обалама Тиберијског мора (Јован 21.). Тако им је потврдио своје васкрснуће, показао им се и објаснио обећање које им је дао: „Јер гдје су два или три сабрани у име моје ондје сам ја међу њима (Матеј 18:20). То је била прилика у којој се Петар помирио са Исусом“²⁷. Ове речи историчара Молитвеног доручка најбоље показују његову верску природу. Молитвени доручци се организују, управо због инспирације коју им даје Нови Завет и са циљем да се постигне исти ефекат као у време Исуса да се окупљени помире на исти начин на који се, како цитат каже, апостол Петар помирио са Исусом.

Али теолошки карактер има директну политичку сврху. То је оно што је његова карактеристика. Он није само оно што је био догађај описан у Јеванђељу по Јовану у глави 21 на коју се позива цитирани текст. Сетимо се шта је тамо описано. Тамо је описана ситуација када се Исусови ученици после његовог васкрснућа налазе на обали Тиберијског мора и када не могу уловити рибу не могу се ни нахранити. У том тренутку се појављује Исус који чини да им раније празна мрежа буде пуна. Као резултат тога настаје заједнички обед, где су се сви наситили и да је пред тога остало много уловљене рибе за друге.

Јасно је већ из ових речи шта је теолошка суштина Молитвеног доручка. То је вера да ће захваљујући помоћи Исуса Христа сви они који иду за њим наћи довољно хране. Али, исто тако, да ће постати снажна заједница која може да реши све своје проблеме. У условима протестантске Америке то има и специфичну политичку садржину. Јер је протестантизам од почетак био праћен политиком. Читав процес рађања овог усмерења у оквиру хришћанстава био је везан за политику и оружане сукобе са Ватиканом.

²⁶ <http://thefellowshipfoundation.org/jesus.html>, 13.6.2014.

²⁷ <http://sites.radiantwebtools.com/?i=3614&mid=1000&id=76027>, 13.6.2014.

САД су, фигуративно речено, настале ко федерација протестантских верских заједница и протестаната који су у нови свет утекли да би нашли спас од верског угњетавања у Европи. Како су ти протестанти у САД, за разлику од Исуса његових и следбеника на које су се позивали нашли у политички празном простору, морали су да, упоредо са верском заједницом формирају и политичку заједницу која је била у функцији њихове вере. Парадоксално, на први поглед, али истинито. Они су у име вере начинили политичку заједницу. А онда су, када су САД створене, уместо теократије формирали секуларну државу. Али секуларну државу која је у основи имала тежњу за остваривањем религијских идеала. О томе Џозеф Грибоски директор “Центра за религију и јавну политику” каже: „Религијска слобода је основни разлог успеха америчке републике. То је прва слобода у Повељи о правима. Наши оснивачи нису видели религију као приватну ствар, која нема односе са јавном политиком. Сасвим друкчије они су видели религију и религиозан народ као камен темељац наше демократије и симбол наше виталности као нације”.²⁸

Као резултат тога настале су САД као секуларна држава, али држава која је настала због очувања и развијања религијских идеала. Само, у том смислу, може се разумети верска суштина Молитвеног доручка. Дакле његова политичка суштина ни за ког није спорна. То су скупови који се организују да би се на њима политичари и истакнути друштвени делатници, који нису директно везани за политичке активности, али чије деловање изазива политичке последице, сусрели са најутицајнијим људима из америчког политичког живота. Пре свега са председником САД, а затим са другим члановима администрације и конгресменима и сенаторима. Дакле, њихови циљеви су отворено политички. Сваки од ових људи који присуствује Молитвеном доручку има за циљ да преко представника администрације САД лобира за своје политичке интересе. И то је свима јасно. Али, оно што људима изван америчког културног миљеа није јасно, или није довољно јасно, јесте да иза свега стоје религијски идеали. И тежња да се оствари идеална држава на земљи. И да таква држава постоји све док се не деси Судњи дан, када ће Исус понови доћи на земљу да суди живима и мртвима и када ће држава изгубити смисао и престати да постоји.

²⁸ Цитирано према *Hearing on State Department Annual Report on International Religious Freedom Before the House International Relations Committee Subcommittee on International Terrorism Nuclear Non-proliferation, and Human Rights*, str.1-2, Institut on Religion and Public Policy, nedatirano, Погледати сајт Института www.religioandpolicy.org Вашингтон

Инспиратори Молитвеног доручка су САД видели и виде као идеални облик политичког система најприлагођенијег људским потребама, све док постоји потреба за државом. Зато иза њихових религијских идеала стоји тежња да се читава планета у политичком смислу преуреди по угледу на САД. Дакле, да се у свет извози амерички модел политичке организације, односно, демократије на амерички начин. Ту је била суштина хладног рата са СССР, интервенције у Ираку, итд.

Како су САД успеле да се изборе за привилегован статус у светском политичком поретку и како судбине многих држава и народа зависе од њих то су лидери, пре свега малих, али и крупних држава, на неки начин приморани да подршку за своју политику траже у Вашингтону. Ту су чињеницу организатори и инспиратори Молитвеног доручка искористили за промоцију америчких политичких вредности. Дакле, они дубоко верују у исправност америчког политичког модела. Али, исто тако, и у корисност тог облика политичког система за све народе и државе на свету. Зато верују да ће извозом таквог политичког поретка помоћи другим народима. Зато извоз америчке демократије доживљавају и као човекољубиву активност.

Молитвени доручак се показао као изванредно средство за извоз америчког политичког модела. Сада његови организатори не морају, као амерички пионири који су су упућивали у прерије Илиноја, како вели Токвил, да иду у свет. Јер свет долази код њих и моли за помоћ. А уз помоћ која им се из САД, под одређеним условима даје, нуди им се и амерички политички модел. Дакле, ако желе помоћ САД морају, за узврат, да нешто од америчког модела демократије примене код себе.

И ту је политичка суштина молитвеног доручка. Оно што је важно за читаоца из Србије јесте да ту нема никакве преваре. Дакле људи из „Породице“ који организују доручак и лобирају да председник или конгресмени приме неку делегацију или појединца не чине то искључиво зараде ради. Што не значи да се у цео процес не укључује новац. Ми само хоћемо да кажемо да новац, који је у САД као средство за лобирање јавна ствар и сасвим легитимна, не само легална, сасвим у складу са калвинистичким моралом. Али новац овде није главна ствар, чак и кад се подразумева. Овде је главна ствар вера људи из Породице да они помажу ширење хришћанског система вредности по угледу на Исуса на Тиберијском језеру.

Начин на који делују чланови Породице је, што је посебно важно, само донекле транспарентан. То организацији даје мистичност о којој се испредају разне приче. Али истовремено Породица у свом програму говорио о ономе што је основно у у њеној активности. Породица истиче да је њена улога саветодавна. Дакле, она себи даје право, сматрајући да поседује морални капитал везан за веру у Христа, да саветује оне који доносе одлуке. Пре свега, највише државне функционере. Како је у томе успела преко Националног молитвеног доручка, она пред малобројне одабранике доводи председника САД и друге високе функционере. Тако се доказала као организација чије савете председник и остали чланови администрације уважавају. Зато је углед Породице у свету велики. И стога многи шефови држава, председници политичких партија и лоби група, којима је помоћ САД потребна, преко Породице настоје да се приближе америчкој администрацији. А то Породици даје велику моћ и утицај широм света.

О томе како делују, чланови Породице говоре на свом вебсајту, где стоји да је њихов основни задатак да помажу лидерима да задрже и ојачају хришћанске вредности.²⁹ Да би остварили то, они организују сусрете лидера, политичких делатника и интелектуалаца различитог порекла или верске припадности на скуповима, где се успостављају везе и изражавају жеље и мишљења.

На основу тога лидери САД се упознају са потребама људи који долазе из различитих крајева света да траже помоћ или савет како да поступају у ситуацијама које су за њих битне³⁰

Оно што је за нас важно јесте, да слика коју о себи даје Породица, због тајног реализовања код неких људи изазива подозрење. Зато је многи, либерално оријентисани интелектуалци, оптужују да је тајна хришћанско-фундаменталистичка организација које се бори за циљеве који нису у интересу америчком друштву.

Једна од најзначајнијих критика долази из пера Џефа Шарлета, који је написао монографију о деловању Породице.³¹ Шарлет у својој књизи настоји да покаже да Породица има веома озбиљне политичке циљеве засноване на хришћанском фундаментализму. Стога је, по њему, све оно што она јавно говори потребно узети са опрезом. Јер

²⁹ <http://thefellowshipfoundation.org/history.html>, 6.6.2014.

³⁰ *Ibid.*

³¹ J.Sharlet, *The Family, The secret fundamentalism at the heart of american power*, HarperCollins, 2008, New York

се иза Христољубивих речи крију тежње да се амерички политички живот претвори у политику хришћанског фундаметализма. Све са циљем да се сва либерална достигнућа америчког политичког и културног модела доведу у питање.³²

Наслов књиге је посебно индикативан. Фундаментализам није појава која се у Америци крије.³³ Напротив, појам фундаментализам је настао у САД. И амерички фундаменталисти са поносом истичу да су то што јесу - фундаменталисти³⁴. Дакле, није проблем у томе. Америчко друштво је у томе смислу јасно подељено. Постоје хришћански фундаменталисти, умерено религиозни људи и либерални агностици и атеисти. То је дакле јасно. Али, овде, Шарлет указује да поред јавно декларисаних фундаменталиста, који за либерални поредак нису проблем, постоје они који то јесту. Ради се о фундаменталистима који не истичу свој фундаментализам, али се тајно боре за његове вредности. Они у том смислу настоје и и успевају да у своју корист инструментализују власт. Породица је, по њему, типичан пример таквог верског фундаменталистичког покрета, који ушао у највише врхове власти и усмерава америчку политику ка остваривању својих циљева.

Са те тачке гледишта, Шарлет види Породицу као проблем. Суштина његових примедби најбоље се види из кратког приказа књиге штампаног на корицама са намером да привуче читаоца. Тамо стоји: „Они тврде да су само група пријатеља, али они окрећу милионе долара кроз корпорације ослобођене пореза. Тврде да презиру политику, али конгресмени из обе странке их описују као најутицајнију верску организацију у Вашингтону. Кажу да нису хришћани, већ, једноставно, верници. Иза кулиса у току сваког Националног молитвеног доручка од 1953. је била Породица, елитна мрежа посвећена религији моћи и за моћне. Њихов циљ је „Исус плус ништа“. Њихов метод је тајна дипломатија“³⁵.

Овај опис Шарлета јасно показује снагу коју он приписује Породици. Ако се подсетимо ставова које, о улози религије у САД, даје Џозеф Грибоски, или ако наведемо оно што о односу религије и политике у САД вели Кенет Волд, онда нам постаје снага Породице у политичком животу САД и магична привлачност Молитвеног

³² *Ibid.*

³³ В.Е. Brasher(editor)*Encyclopedia of Fundamnetalism, Routledge*, Њу Јорк. Лондон, 2001. Више о томе

³⁴ Погледати нпр. *Falwel An Autobiography*, Liberty House publishers. Линчбург, 1997.

³⁵ J.Sharlet исто

доручка, на коме теже да се нађу сви они који представљају нешто у свету политике али и културе уопште. Поменути Кенет Волд вели: „Устав је јасно утврдио секуларну државу или секуларну владу, али чинећи тако, није било намере да се религија спречи да има утицај на друштво уопште и посебно на политику. Управо су религијске идеје имале снажан утицај на сам Устав и на политички систем који је тако створен. Религијске идеје су имале снажан утицај на различите покрете, укључујући онај који је довео до укидања ропства и на унапређење грађанских права. Религијске институције остају важна места где народ учи грађанске норме”³⁶.

Ако се удубимо у значење те информације, коју нам даје један од најквалификованијих политиколога религије у САД, онда нам постаје јасно колико је јака веза политичког система односно политике и религије у тој моћној земљи. А када узмемо у разматрање оно што каже Шарлет постаје јасно колики је значај Породице за креирање политие САД. Односно колики је значај Молитвеног доручка, као места где се уз помоћ чланова Породице допире до најутицајнијих политичара САД, и стиче прилика да се они увере у исправност политичких ставова за које се тражи подршка.

*

* *

За сам крај текста, чини нам се да смо показали колико је Молитвени доручак важан догађај, односно институција, јер је већ постао институција за остваривање политичких циљева било у САД, било игде у свету. У исто време, колики је утицај религије на политику у тој моћној земљи. Јер и према званичним ставовима Породице и према овоме што о њима кажу они који их критикују, њихова идеја је остваривање политичког поретка, коме у основи стоји хришћанство, односно хришћански фундаментализам.

Све то помаже да сехвати колико је од интереса свих оних којима је разумевање и помоћ САД потребна да имају везе са Породицом и да присуствују Молитвеном доручку,. А то, са друге стране, не може да остане без последица на унутрашњополитички живот оних који Породицу моле за помоћ. Јер добијање помоћи обавезно значи и давање неких уступака. Какви ти уступци могу да буду, може

³⁶ The religious landscape of the United States: *U. S. Society & Values*, Electronic journal of the U.S. Information Agency vol. 2, 29

се сазнати само пажљивим анализирањем деловања Породице. Деловања које инспирацију налази у фундаментима протестантског хришћанства.

Prof. Miroljub Jevtić, Ph.D

Faculty of Political Sciences, University of Belgrade

Editor of journal "Politics and Religion"

THE PRAYER BREAKFAST AS RELIGIOUS- POLITICAL FACT

Summary

The prayer breakfast is an important political and religious event. The fact that it is a political event is of common knowledge. But the other one, that it is religious too, is not clearly marked in the Serbian political and social science. This is due to the fact that our society is secularized and educated for longtime that religion is dying and can not affect politics. The prayer breakfast is evidence that it is not true. Because prayer breakfast as religious manifestation affects the political life of the United States. On the other hand, U.S. politics affects the rest of the world. That is why the National Prayer Breakfast is significant foreign policy institutions.

Keywords: Prayer breakfast, Family, Religion, Politics, Politology of religion